

RAPPORT 408

Archeologische opgraving aan de Clockemstraat te Sint-Truiden

Onderzoek uitgevoerd in opdracht van Casters Infra

Natasja De Winter, Joris Steegmans & Willem Vanaenrode

Oktober-November 2016

ARON-RAPPORT 408

EEN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING AAN DE CLOCKEMSTRAAT TE SINT-TRUIDEN.

ONDERZOEK UITGEVOERD IN OPDRACHT VAN CASTERS INFRA

Natasja De Winter, Joris Steegmans & Willem Vanaenrode

Tongeren
2017

Opgraving ☒		Prospectie ☐	
Vergunningsnummer:	2016/339		
Naam aanvrager:	Joris Steegmans		
Naam site:	Sint-Truiden, Clockemstraat		

Colofon

ARON rapport 408 – Archeologische opgraving aan de Clockemstraat te Sint-Truiden.

Opdrachtgever: Casters Infra
Projectleiding: Natasja De Winter
Uitvoering veldwerk: Joris Steegmans, Lawrence Dingens
Auteurs: Natasja De Winter, Joris Steegmans & Willem Vanaenrode
Bijdragen: /
Foto's en tekeningen: ARON bvba (tenzij anders vermeld)
Wettelijk depot: D/2017/12.651/64

*Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be
 Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bvba mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van web-publicatie, druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook.*

ARON bvba
 Archeologisch Projectbureau
 Neremweg 110
 3700 Tongeren
www.aron-online.be
info@aron-online.be
 tel: 012/225.250
 fax: 012/770.034

Inleiding

Naar aanleiding van de aanleg van een gescheiden riolering in de Clockemstraat en het Minderbroedersplein te Sint-Truiden, werd door het *Agentschap Onroerend Erfgoed* een archeologische opgraving noodzakelijk geacht. De bodemingreep vond plaats binnen de historische kern van de stad Sint-Truiden, waardoor de vrijgekomen profielen en de stratigrafie geregistreerd dienen te worden. Ter hoogte van het kruispunt Minderbroedersplein, Clockemstraat, Naamse Vest en Spaansebrugstraat dienden de mogelijke structuren volledig beschreven te worden, aangezien de stadsomwalling zich op die plaats zou situeren. Dit onderzoek, in opdracht van Casters Infra, werd door het archeologisch projectbureau *Aron bvba* uitgevoerd tussen 27 september en 15 november 2016.

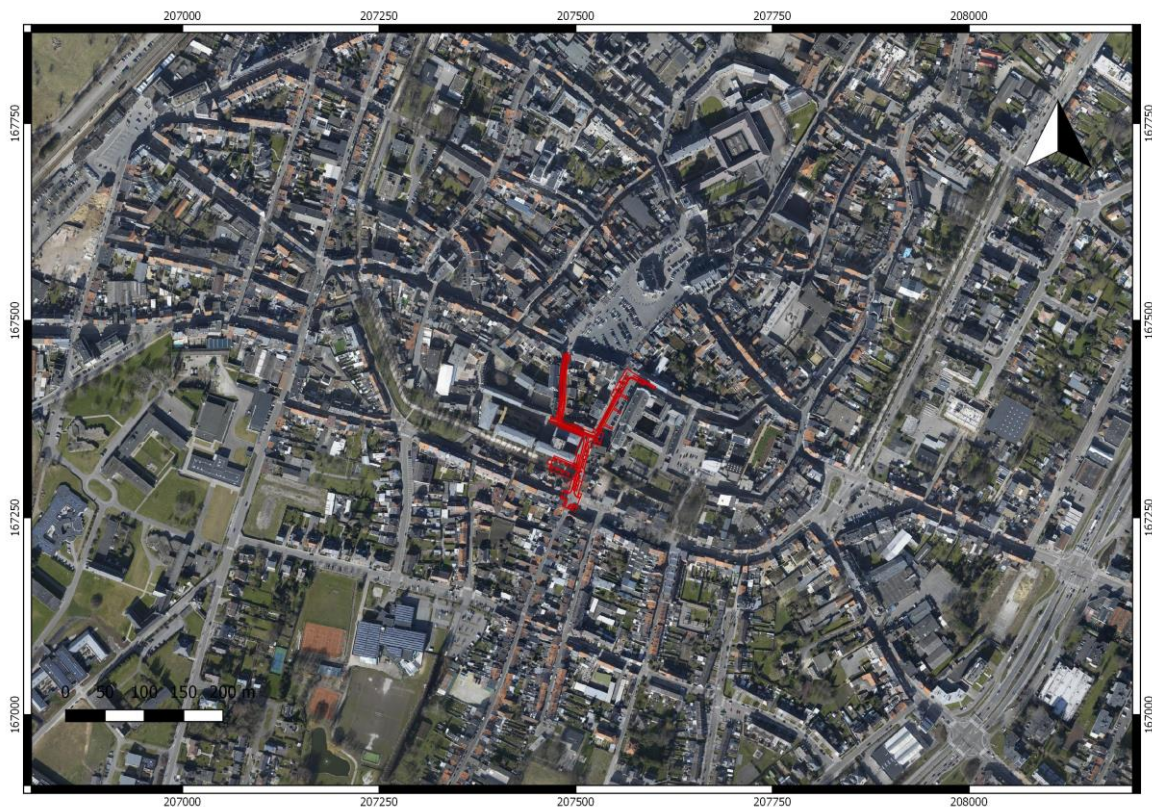
Het onderzoek leverde 23 sporen op. Deze sporen waren allen (post)middeleeuws. Daarnaast bleek het terrein sterk verstoord te zijn door de aanleg van rioleringen en nutsleidingen.

Afb. 1: Globale situering van het onderzoeksgebied op de kaart van België (NGI, 2002).

1. Het onderzoeksgebied

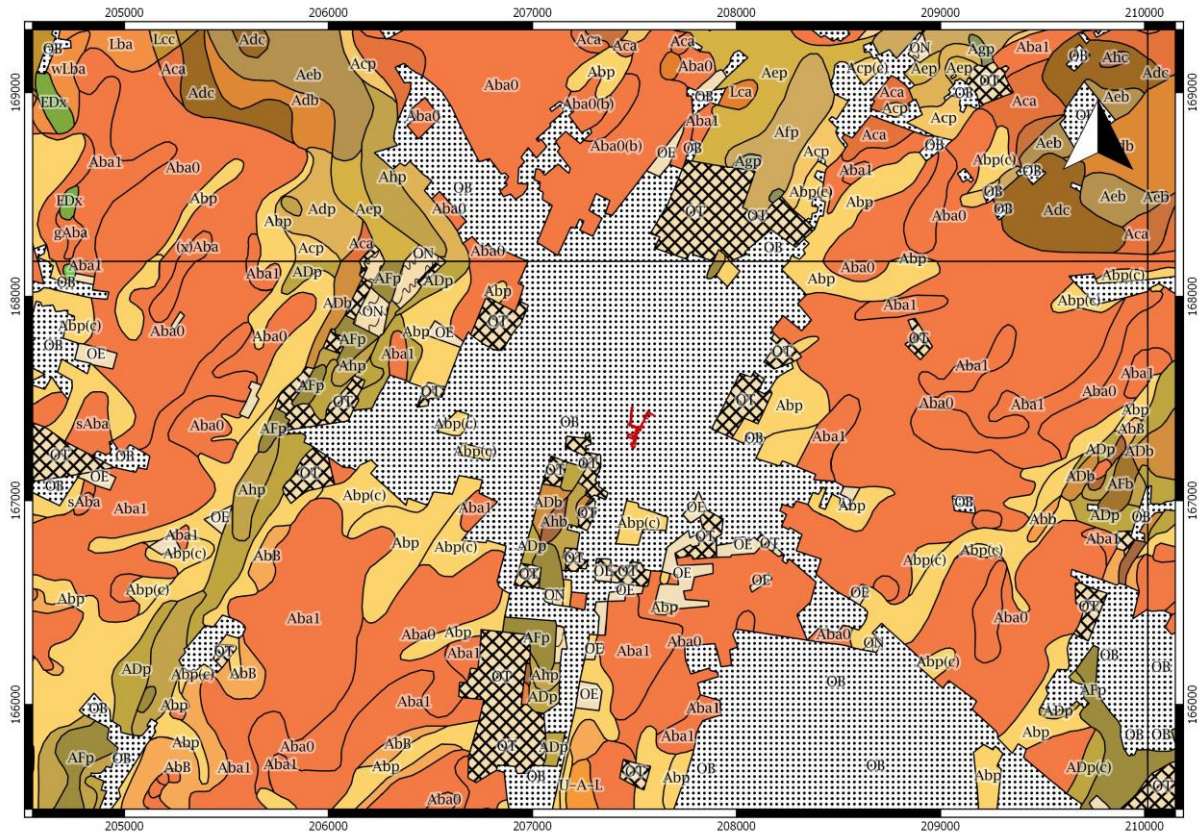
1.1. Algemene situering

Het onderzoeksgebied situeert zich aan zuidelijke zijde van de historische kern van Sint-Truiden. Het terrein is kadastraal gekend als Sint-Truiden: Afdeling 1, sectie H, openbaar domein kruispunt van de Clockemstraat-Minderbroederstraat-Sluisberg-Tiensevest en het kruispunt van de Clockemstraat-Spaansebrugstraat-Naamsevest (Afb. 2). De stad Sint-Truiden vervangt op die plaatsen de bestaande riolering door een gescheiden riolering. Het onderzoeksterrein daalt lichtjes in zuidelijke richting, van ca. 55 m TAW naar 53,5 m TAW.

Afb. 2. Kleurenorthofoto met het onderzoeksterrein (rood), schaal 1:5000 (QGis/Geopunt).

Afb. 3: Bodemkaart en aanduiding van het onderzoeksgebied (rood), schaal 1:20000 (Bodemverkenner).

Op de bodemkaart (Afb. 3) staat het onderzoeksgebied net als het centrum van Sint-Truiden gekarteerd als een OB-bodem, een bodem die door bebouwing geroerd is. Rond de stadskern zijn droge leembodems met textuur B-horizont aanwezig (Aba0 en Aba1). In de beekvalleien rond de stad komen natte tot zeer natte leembodems zonder profielontwikkeling voor (Afb. 3: Adp, Aep, Afp, Ahp, ADp). Op de hellingen van de valleien komen Abp bodems voor.

De serie Aba ontwikkeld in het Pleistocene loessdek vertoont onder de A horizont een aan klei en sesquioxiden aangereikte textuur B horizont. De bouwvoor is een donkerbruin, homogeen humushoudend pakket leem; bij Aba0 rust de Ap op een geelbruine overgangshorizont. De Bt is bruin zwaar leem (gemiddelde 20% klei) met meestal goed ontwikkelde polyedrische structuur en kleihuidjes (coatings). Naar onder toe neemt het kleigehalte sterk af en verdwijnt de structuur geleidelijk terwijl de kleur geelbruin wordt.¹ Een Abp-bodem (Afb.3, geel) is een droge bodem op leem zonder profielontwikkeling. Deze *colluviale* bodems, die op de onderkant van hellingen en in droge depressies voorkomen, bestaan uit *colluvium* of leemmateriaal dat geërodeerd werd van de hoger liggende plateaugronden.² De bodems met bodemtype Adp, Aep, Afp, Ahp zijn *alluviale* bodems in de beekvalleien.

1.2 Historische achtergrond

Hoewel Sint-Truiden mogelijk een Romeinse kern heeft (zie *infra*), gaat het ontstaan van de huidige stad terug tot de vroege middeleeuwen, met name tot de stichting van de Sint-Trudoabdij in de zevende eeuw. Die abdij is gebouwd op een bestaand domein *Sarchinium*, dat omgeven was door dicht woud in het noorden, oosten en zuiden en aan de westelijke zijde begrensd werd door de moerassige beemden van de Cicindriabeek. Trudo,

¹ Scheys G. (1957) Bodemkaart van België, Verklarende tekst bij het kaartblad Glabbeek-Zuurbemde 90 E, Leuven, p. 34-35.

² Van Ranst E. & Sys C. (2000) Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Gent, p. 289, 300.

een edelman van Frankische afkomst, liet een kerk en klooster bouwen op een kleine verhevenheid op de rechteroever van deze beek.

In 740 wordt het klooster van Sint-Trudo omgevormd tot benedictijnenabdij. Die zou in 883 samen met de ontstane nederzetting verwoest zijn door de Noormannen. Onder impuls van keizer Otto I, worden de abdij en nederzetting evenwel heropgebouwd in de 10de eeuw.

In de 11de eeuw was Sint-Truiden uitgegroeid tot een versterkte stad, met een aarden wal en gracht met toegangspoorten. Op het einde van de 11de eeuw werd de stad ingelijfd bij het prinsbisdom Luik, maar behield de abdij zijn rechtsmacht over een deel van het grondgebied. Het voogdijschap over de stad was reeds lange tijd een twistpunt tussen verschillende heren, voornamelijk de hertogen van Leuven en de graven van Duras, een klein graafschap in het zuidwesten van Limburg. Dit gaf aanleiding tot verschillende belegeringen en plunderingen.

In de middeleeuwen waren vooral de lakennijverheid en de handel over lange afstand belangrijk voor Sint-Truiden; de abdij speelde een belangrijke rol in deze handelsactiviteiten. De wisselwerking tussen de stad en abdij komt verder tot uiting in de stichting van heel wat andere religieuze instellingen waar de abdij aandeel in had. Zo werd de Sint-Gangulfuskerk, de oudste kerk van de stad, opgericht op bevel van de abt. Ook de parochiekerk (Onze-Lieve-Vrouw) werd in de 12de eeuw zo opgericht. Het Sint-Agnesbegijnhof (13de eeuw) en het minderbroederklooster (13de eeuw) werden beide opgericht op gronden die door de abdij werden geschonken. Na de middeleeuwen verloor de stad aan belang.

1.2.1 De stadsomwallingen

Uit literaire bronnen is vrij weinig geweten over de bouwgeschiedenis van de omwalling. De oudste bronnen vermelden dat de eerste stadsomwalling van Sint-Truiden zou teruggaan tot de tweede helft van de 11de eeuw. In de kroniek van de abdij wordt vermeld dat de stad, op bevel van abt Adelardus II, tussen 1055 en 1086 werd omgeven door een aarden wal met een houten palissade.³

In 1114 liet het onderhoud van deze omwalling te wensen over en kon Godfried van Leuven de stad zonder enige moeite innemen. J.L. Charles vermeldt dat er tussen 1129 en 1135 herstellingswerken werden uitgevoerd aan de omwalling. De aarden wallen werden geleidelijk aan vervangen door steen, waarbij eerst de meest strategische plaatsen omgebouwd werden, zoals de stadspoorten. Zo weten we dat Henri de Gueldre in 1256 een bolwerk bouwde bij de Stapelpoort.⁴ Ook de Brustempoort bevat nog een kern uit de 13^e/14^e eeuw. In deze fase was de muur ondermeer opgebouwd uit tufsteen van Lincent. In 1467 werd de stad ingenomen tijdens de slag van Karel de Stoute en werden alle versterkingen verwoest. In 1509 en 1510 werd de Brustempoort versterkt, nu met baksteen als bouw materiaal. In 1675 werd een groot deel van de muur opnieuw vernield door Lodewijk XIV en in 1823 werd het stuk tussen de Brustempoort en de Kloppenpoort openbaar verkocht.⁵

De verbouwingen van de goed gekende Brustempoort mogen echter niet zomaar gekoppeld worden aan de stadsmuur zelf. Aangezien de stad haar grootste bloei kende in de 13de en 14de eeuw, kunnen we veronderstellen dat in deze periode de wallen in steen waren opgetrokken.⁶ Enkel in de tuin van de Minderbroeders is nog een laatste deel van de jongste muurfase bewaard dat ons een idee kan geven over de opbouw van de muur (Afb. 4). De muur, opgebouwd uit bakstenen, zat met grote steunberen gevat in een aarden wal en aan de buitenkant van de stad lag een diepe gracht. Bovenop de wal, aan de binnenkant van de muur, was een rondgang gevestigd. Ook op een 17de eeuwse afbeelding van Sint-Truiden en de 18de eeuwse Ferrariskaart (Afb. 5) zien we dat de muur aan de binnenzijde voorzien was van een rondgang die hoger

³ Mathijs J. (2003) Omtrent een kloostermuur en Doperé F. (2003) De Brustempoort, bouwhistoriek, bouwmaterialen en militaire betekenis. In: *Sint-Truiden, steen voor steen gebouwd*, p 37-42.

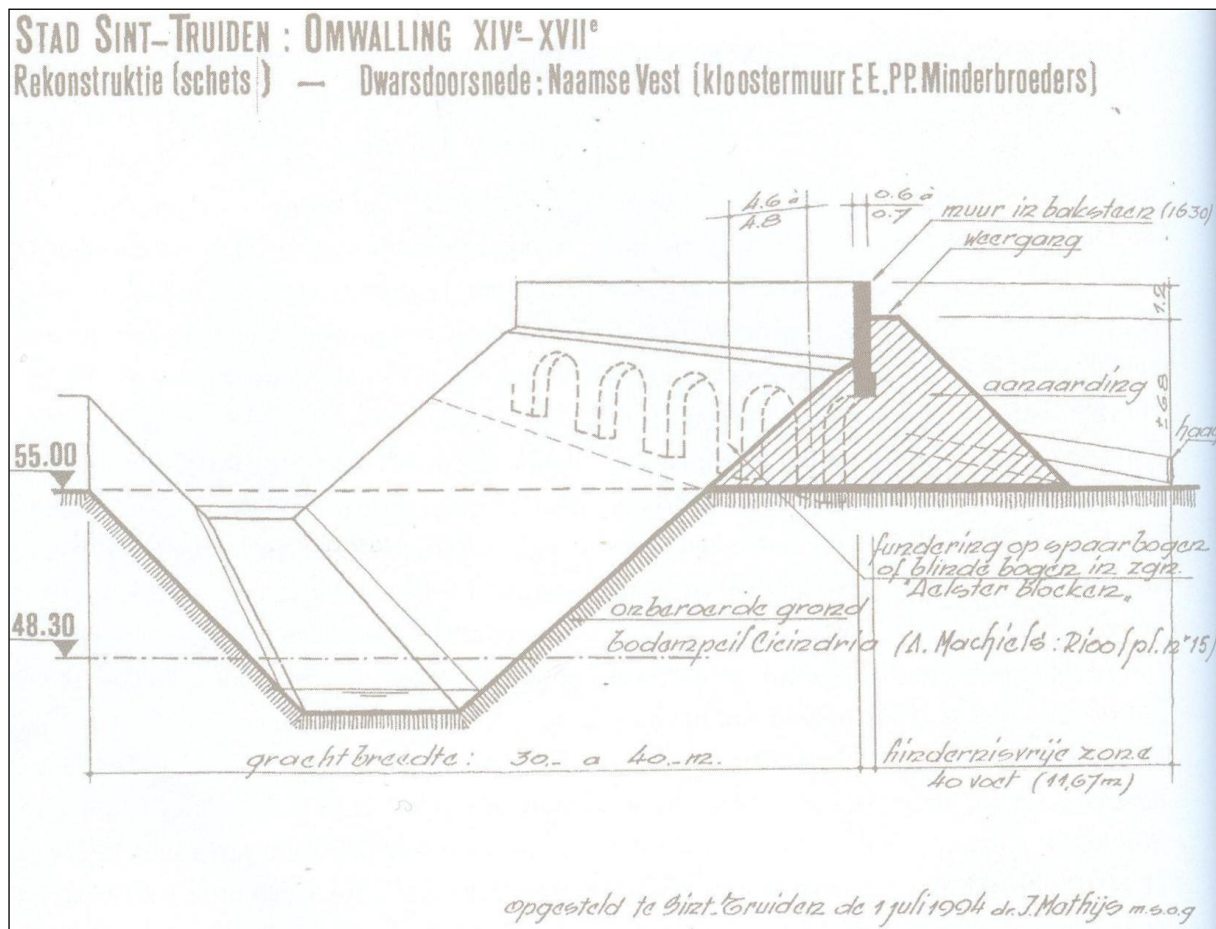
⁴ J. L. Charles (1965) La ville de Saint-Trond au moyen age, Parijs.

⁵ Mathijs J. (2003) Omtrent een kloostermuur en Doperé F. (2003) De Brustempoort, bouwhistoriek, bouwmaterialen en militaire betekenis. In: *Sint-Truiden, steen voor steen gebouwd* p 37-42.

⁶ Martens J. e.a. (1979) Het Capucijnenklooster te Sint-Truiden. "Een maatschappelijke toekomst voor een religieus verleden", Dossier en rapport 1-2, p 12.

gelegen was ten opzichte van de binnenstad. Deze weg diende om de soldaten makkelijk van poort naar poort te kunnen laten manoeuvreren.

Afb. 4: Doorsnede van de 14e-17e eeuwse stadswal in de tuin van de Minderbroeders (Sint-Truiden, steen voor steen gebouwd, p 38).

Over de locatie en omvang van de muur in haar verschillende fases is echter nog discussie. Zo is het onzeker of het tracé van de oudste muurfase (11de eeuw) samenviel met dat van de latere verbouwingen uit de eerste helft van de 12de eeuw. Noch is geweten of deze 12de eeuwse muur gelegen was op de locatie van de latere fases⁷. In de jaren '80 werd door J. Martens gesuggereerd dat de 12e eeuwse verdediging bestond uit een binnenring (*circummeatus*) in het huidige centrum en een buitenwal ondermeer gevormd door de huidige Hoge Vesper. De tussenliggende zone zou als een soort "no man's land" gediend hebben, vereist voor gevechten.⁸

In 1991 reconstrueert J. De Meulemeester de 11de eeuwse stad een stuk kleiner, met de wal zelfs nog binnen de *circummeatus* van Martens gelegen. Hij stelt echter wel dat er toen ook bewoning was buiten de stad, die pas in de 13de/14de eeuw binnen de omwalling kwam te liggen. D. Van Eenhooge herhaalt in zijn artikel uit 1997 dat de oudste wal op de locatie lag, zoals geopperd door De Meulemeester.

1.2.2 Beknopte historiek van het onderzoeksgebied

Op de *Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden* (Afb. 5), opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), zijn de voorlopers van een deel van de huidige straten duidelijk herkenbaar. De Clockemstraat loopt naar de vroegere Clockempoort. Binnen de watervoerende gracht ligt de Tiensevest, terwijl het kruispunt

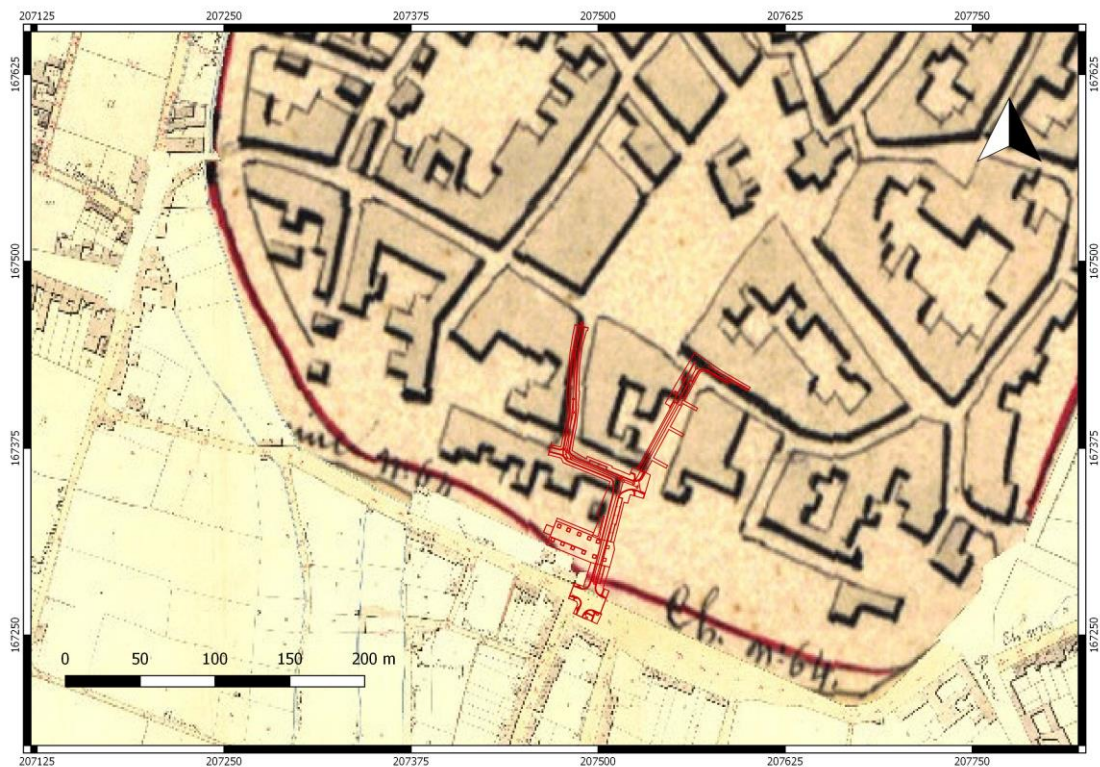
⁷ Vermoedelijk was de omwalling in de 14^e eeuw reeds het grootst en opgebouwd uit steen omdat de stad toen op haar hoogtepunt stond.

⁸ Martens J. et al. (1979) Het Capucijnenklooster te Sint-Truiden. "Een maatschappelijke toekomst voor een religieus verleden", Dossier en rapport 1-2, p 10-11.

van de Spaansebrugstraat en het Naamse Vest zich buiten de watervoerende gracht bevindt. De Minderbroederkerk situeert zich langs het Minderbroedersplein, dat toen eerder een smalle steeg was dan een plein. Onderstaande kaart vertoont wel afwijkingen, waardoor het lijkt alsof het onderzoeksgebied in een vroeger huizenblok ligt, wat in praktijk niet het geval is; de Ferrariskaart is immers vrij onnauwkeurig voor stadscentra. Op de Atlas van de Buurtwegen uit 1841 (Afb. 5) en de Vandermaelenkaart uit 1846-1854 (Afb. 6) is een gelijkaardige situatie te zien.

Afb. 5: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), onderzoeksgebied in het rood (QGIS/Geopunt).

Afb. 6: Atlas van de Buurtwegen (1841) met het onderzoeksgebied (rood), Schaal 1/2500 (QGIS/Geopunt).

Afb. 7: Vandermaelenkaart (1846-1854), met de rioleringswerken (rood) Schaal 1/2500 (QGIS/Geopunt).

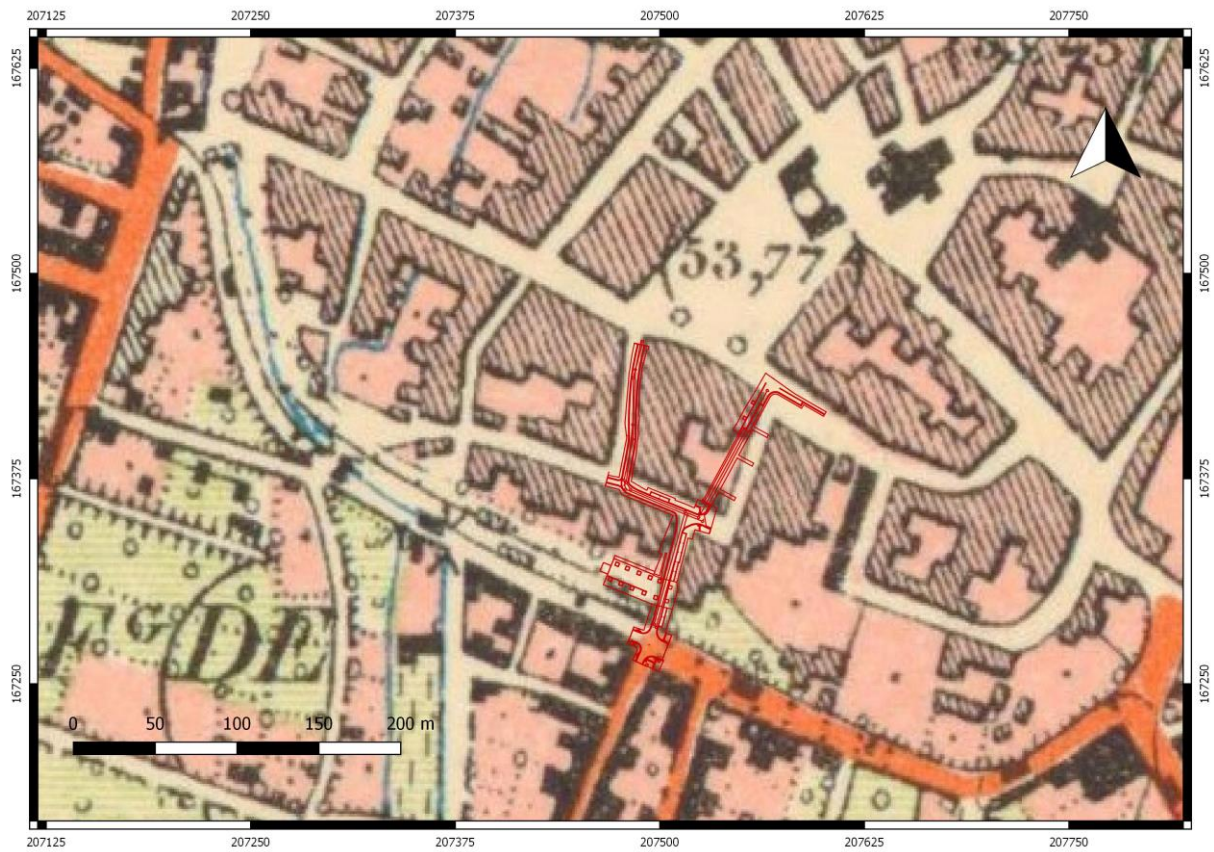
De topografische kaarten van 1873, 1904, 1939 en 1969 (Afb. 8-10) tonen de meest recente ontwikkelingen. Een algemene tendens is dat er steeds meer gebouwen verschijnen. De Minderbroedersite ondergaat enkele veranderingen als de topografische kaarten van 1904 en 1939 worden vergeleken. Zo werd de kloostertuin in 1926 uitgebreid, toen het naburige zusterklooster werd opgedoekt. Daarna raakte de site zwaar beschadigd tijdens een bombardement in 1940, waarbij vooral het dak getroffen werd. De bovenverdiepingen werden daarna in eclectische stijl herbouwd.⁹

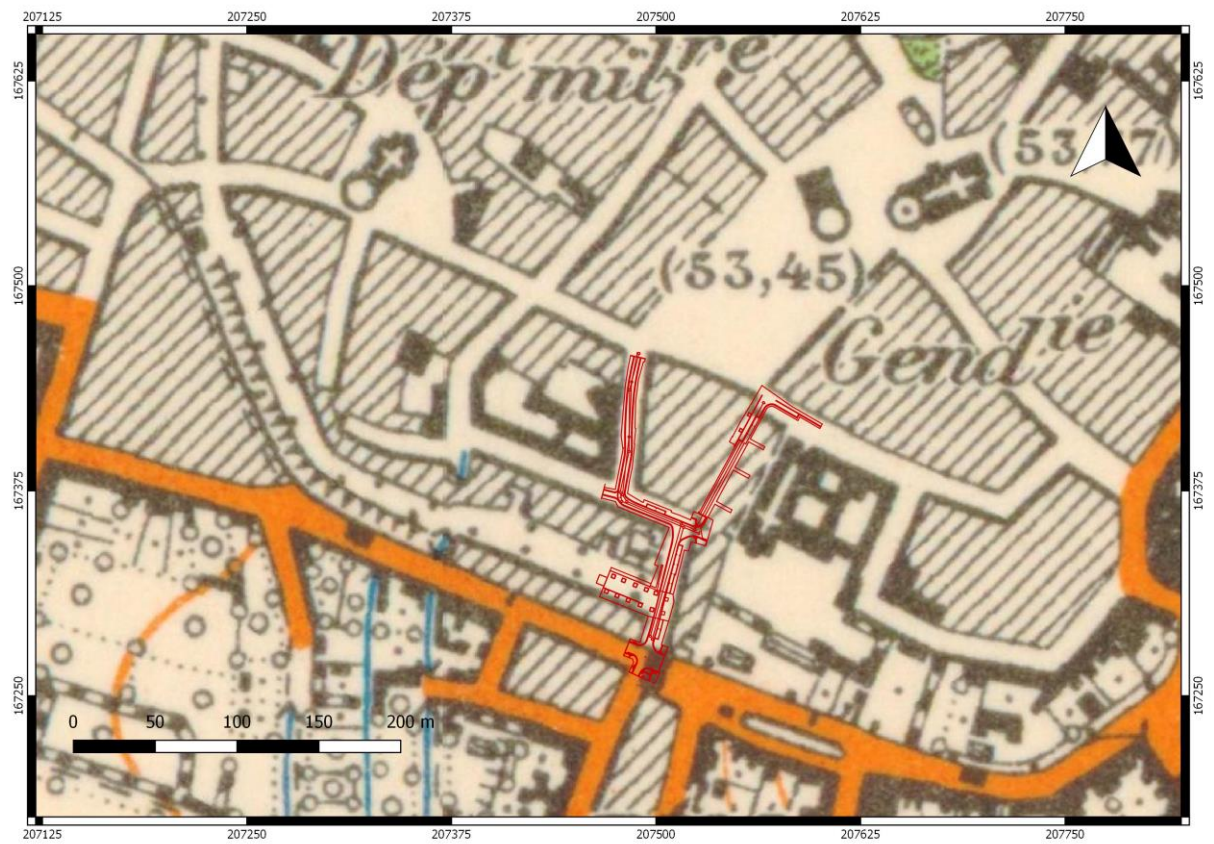
Afb. 8: Topografische kaart (1873) met het onderzoeksgebied (rood), Schaal 1/2500 (QGIS/Geopunt).

⁹ Diriken P. (2012) Religieus erfgoed in Haspengouw, Kortesseem.

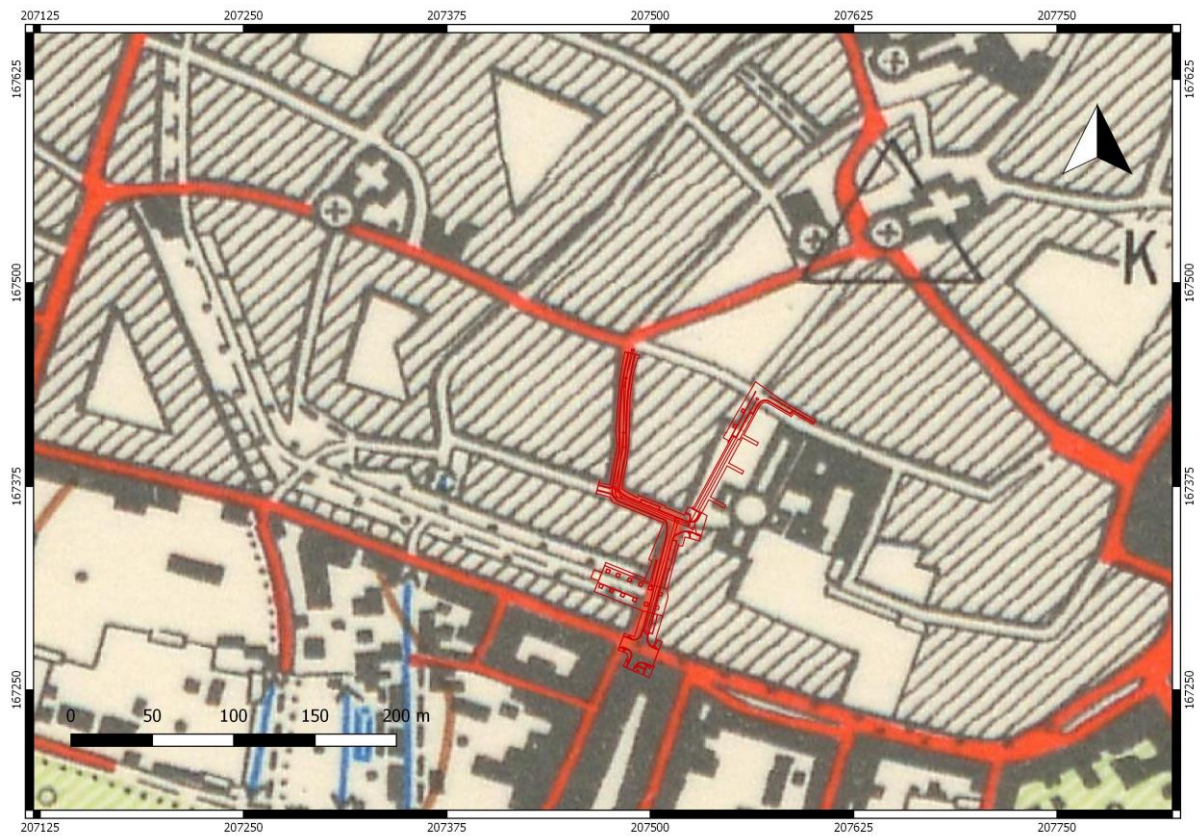

Afb. 9: Topografische kaart (1904) met het onderzoeksgebied (rood), Schaal 1/2500 (QGis/Geopunt).

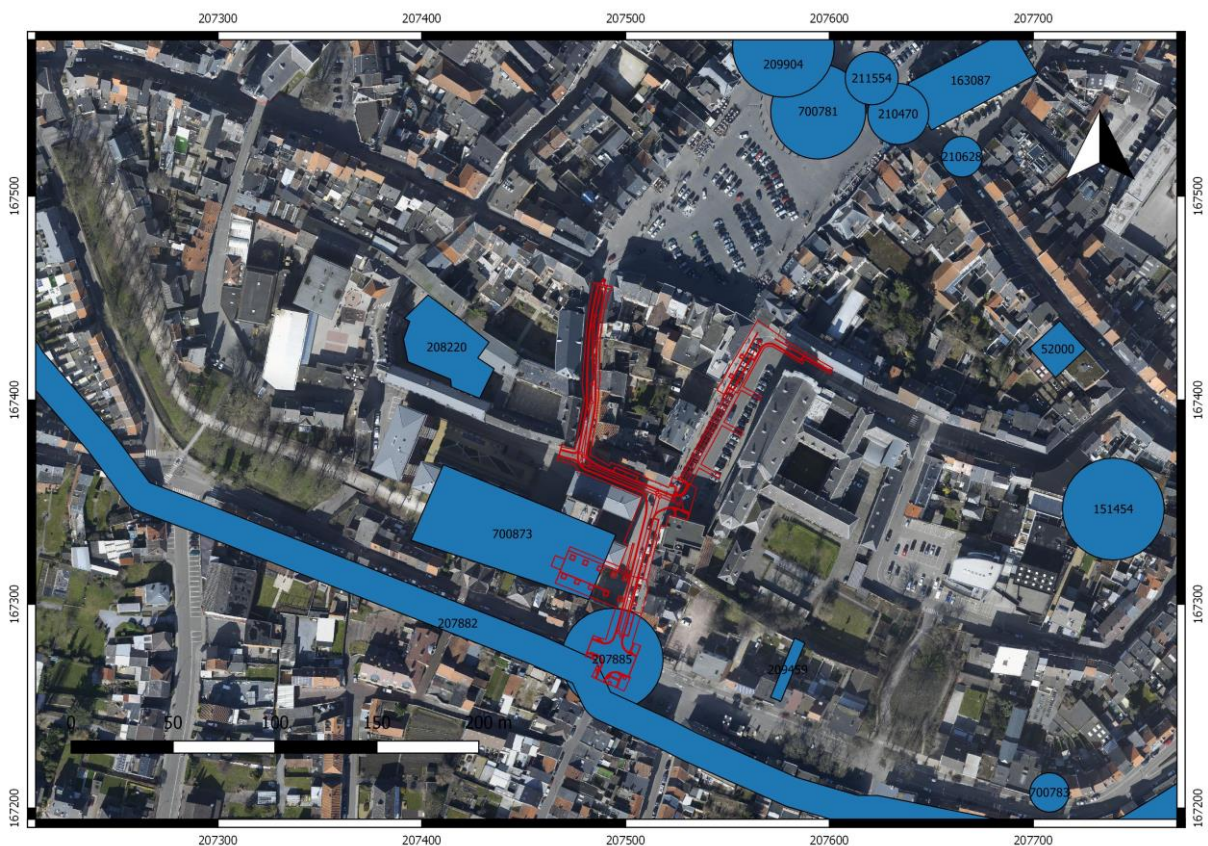
Afb. 10: Topografische kaart (1939) het onderzoeksgebied (rood), schaal 1/2500 (QGis, Geopunt).

Afb. 11: Topografische kaart (1969) met het onderzoeksgebied (rood), schaal 1/2500 (QGIS/Geopunt).

1.3. Eerder archeologisch onderzoek

Afb. 12: Kleurenorthfoto met onderzoeksgebied (rood) en de CAI-vindplaatsen in de buurt. Schaal 1/2000 (QGIS/Geopunt).

Bovenstaande afbeelding toont de archeologische vondsten die tot nu toe in de omgeving van het projectgebied zijn gevonden (Afb. 12). Die vondsten geven aan dat Sint-Truiden en zijn omgeving een lange bewoningsgeschiedenis kennen. Aan de Sluisberg, werd een kuil aangetroffen met aardewerk uit de late bronstijd of de vroege ijzertijd (CAI 700873). Dat de stad mogelijk een Romeinse kern heeft, wordt duidelijk op basis van meerdere archeologische vondsten.

CAI 207882 geeft het tracé van de vroegmiddeleeuwse stadsomwalling aan, met de Clockempoort (CAI 207885) en de Brustempoort (CAI 163087) als verdedigingspoorten. De stadsomwalling en de poorten maken deel uit van de 11e eeuwse stadsversterking van de abt Abdelardus II en zijn door de eeuwen heen verbouwd en aangepast tot 1675, toen de versterkingen op bevel van Lodewijk XIV werden vernietigd. Een klein gedeelte van de stadsomwalling kwam aan het licht bij de opgraving van het Capucienenklooster aan de Clement Cartuyvelstraat¹⁰. Binnen deze omwalling geeft CAI 51869 de locatie van de volmiddeleeuwse Sint-Gangulfanuskerk weer. CAI 163087 geeft de locatie aan van de Onze-Lieve-Vrouw kerk en CAI 208220 verwijst naar het Ursulinenklooster. Op de Grote markt van Sint-Truiden bevindt zich het stadhuis (CAI 700781)¹¹, dat werd opgericht in 1366, maar zijn huidige vorm kreeg in 1754. In de nabije omgeving van de Grote Markt kwam de fundering van de klerkenkapel aan het licht (CAI 210470 en 211554), alsook een laatmiddeleeuwse kelder (CAI 209904). Uit diezelfde periode dateerde een losse vondst van een rond oorlogsprojectiel van dertig kilogram, gemaakt uit blauwe steen (CAI 151454). Dergelijke projectielen werden in 1467 door Karel de Stoute gebruikt bij de inname van Sint-Truiden. Naast de Stapelstraat werd een drinkbeker in vroeg steengoed uit de volle middeleeuwen teruggevonden (CAI 700782).

2. Het archeologisch onderzoek

2.1 Doelstelling

De ingreep in de bodem betrof riolerings –en wegeniswerken binnen de historische kern van de stad Sint-Truiden. Het archeologisch onderzoek bestond uit twee onderdelen: een eerste was het aanleggen van een proefsleuf op het Minderbroedersplein, voorafgaand aan de rioleringswerken, die als doel had de daar aanwezige structuren te registreren. Een tweede deel van het archeologische onderzoek bestond uit een archeologische begeleiding van de rioleringswerken aan de Clockemstraat. Het hoofddoel van die begeleiding was het registreren van de stratigrafie van de vrijgekomen profielen op het kruispunt van de Clockemstraat-Spaansebrugstraat-Naamse Vest en de Clockemstraat-Sluisberg, conform de Bijzondere Voorwaarden.

In dit rapport behandelen we de resultaten van de archeologische opgraving en dienden volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Wat is de stratigrafische opbouw van de aanwezige profielen?
- Wat is de aard , omvang, datering, en conservatie van de archeologische resten?

2.2 Verloop

Voorafgaandelijk aan het onderzoek werd op naam van Joris Steegmans een vergunning voor een archeologische opgraving aangevraagd bij Onroerend Erfgoed. Die vergunning werd afgeleverd op 2 september 2016 onder dossiernummer 2016/339¹². Aan die vergunning was ook een vergunning gekoppeld voor het uitvoeren van een archeologische controle met een metaaldetector onder dossiernummer 2016/339(2).

Het terreinwerk werd uitgevoerd tussen 27 september 2016 en 15 november 2016 en nam in totaal 10 werkdagen in beslag. Het project werd intern begeleid door Natasja De Winter; Joris Steegmans was de terreinverantwoordelijke. Hij werd bijgestaan door assistent archeoloog Lawrence Dingens en bodemkundige Chris Cammaer. De grondwerken en de afvoer van de uitgegraven grond gebeurden door Casters Infra zelf. De digitale opmeting van de aangetroffen sporen gebeurde door Joris Steegmans (Aron bvba). Ingrid

¹⁰ Reygel P. et al. (2010) Opgraving aan de Clement Cartuyvelsstraat te Sint-Truiden, *ARON Rapport* 110, Tongeren.

¹¹ Driesen P. et al. (2008) Archeologische opgraving in de kelders onder de hal van het stadhuis van Sint-Truiden, Aron Rapport 84, Tongeren.

¹² Bijlage 9.

Vanderhoydonck volgde het archeologisch onderzoek administratief op vanuit haar functie als erfgoedconsulente.

2.3 Methodiek

Het archeologisch onderzoek bestond uit twee fases. Bij de eerste fase werd een noordoost-zuidwest georiënteerde sleuf van twee meter breed aangelegd ter hoogte van het Minderbroedersplein. Die sleuf kon door de archeologen worden onderzocht. Daarvoor werd de bestaande weg eerst opgebroken en het stabiliseerzand eronder verwijderd. De lengte van de sleuf bedroeg ongeveer zeventig meter. Gezien de hoge verstoringsgraad van het terrein werden slechts twee vlakken aangelegd. Vlak 1 bevond zich net onder de versterking, terwijl vlak 2 zich op een diepte van ongeveer 120 centimeter onder het huidige loopvlak bevond. De drie oorspronkelijk ingeplande dwarssleuven werden niet aangelegd, omdat de riolering die daar zou vervangen worden, uiteindelijk niet aangelegd werd.

Bij de aanleg van de proefsleuf werd beslist om geen profielput te graven, omdat de veldwerkleider het niet veilig genoeg achtte omwille van de onstabiele ondergrond. Na aanleg van de vlakken werd het vlak handmatig opgeschaafd en werden de sporen opgeschoond en geregistreerd. De contouren van de sleuf en de sporen en de maaiveldhoogtes werden digitaal ingemeten¹³. Bij de uitwerking van het onderzoek werd een databank opgesteld met een fotolijst¹⁴ en een sporenlijst¹⁵.

De tweede fase van het onderzoek bestond uit een archeologische begeleiding van de rioleringswerken op het kruispunt van de Clockemstraat-Spaansebrugstraat-Naamse Vest en de Clockemstraat-Sluisberg. Die werken werden uitgevoerd door middel van het uitgraven van korte sleufsegmenten, die vervolgens door een mobiele bekisting (sleuvenbak) werden verstevigd. Door die werkmethode, de hoge graad van versterking en het veiligheidsrisico bij het betreden van de sleuven was er geen mogelijkheid tot registratie van de sleuven (afb. 13). Bijgevolg was het niet mogelijk om sleufwanden op te schonen en was het enkel mogelijk om de bodemingrepen fotografisch te documenteren van op de sleufwand.

Voor de registratie van de sporen was het veldteam voorzien van een Nikon D3200 fotocamera, schaallat, noordpijl en fotobord. De sporen in de proefsleuf werden ingemeten door Joris Steegmans met een Leica GPS. Dit gebeurde met planimetrie in Lambert coördinaten (ESPG:31370) en altimetrie ten opzichte van de Tweede Algemene Waterpassing. De veldwerkleider hield ook dagrapporten bij.

Afb. 13 a en b: Het gebruik van de mobiele bekisting. Deze werkmethode heeft als nadeel dat archeologische sporen amper kunnen geregistreerd worden.

¹³ Bijlage 6-8

¹⁴ Bijlage 5

¹⁵ Bijlage 4

3. Onderzoeksresultaten

3.1 Bodemopbouw en gaafheid van het terrein

Bij de aanleg van de riolering werd er gepoogd om een blik te werpen op de bodemopbouw. Dit was moeilijk te observeren wegens de vele verstoringen door de bestaande rioleringen, de instabiele sleufwanden en het gebruik van een mobiele sleuvenbekisting. Er werd wel vastgesteld dat er tot op aanzienlijke diepte sprake was van een donkergrijze verstoring, ontstaan bij de aanleg van de oude rioleringssleuf. Onder die verstoring was plaatselijk de C-horizont waar te nemen.

3.2 De archeologische sporen

Bij het aanleggen van de proefsleuf ter hoogte van het Minderbroedersplein (vlak 1 en vlak 2) werden 17 sporen geregistreerd. Het betreft acht muren/funderingen, drie kuilen, twee vermoedelijke beerputten, twee opvullingslagen, één kelder en één verstoring. De sporen zijn digitaal ingemeten en geprojecteerd op het plan van de bestaande toestand (zie bijlage)¹⁶. De sporen in het diepste vlak werden niet gecoupeerd, aangezien de maximale verstoringdiepte bereikt was en dit bovendien onmogelijk was door de onstabiele sleufwanden.

In vlak 1 werden 15 sporen geregistreerd: de sporen 1 t.e.m. 6 situeerden zich aan de noordoostelijke zijde van de sleuf. S1 was vermoedelijk een restant van een kelder met muren uit baksteen en mortel. S2 was een vierkante beerput met zijden van twee meter, opgebouwd uit baksteen en cement, wat wijst op een (sub)recente datering. S3 was een verstoring die bouwpuin, leem en kalkbrokken bevatte en die zich bevond ten zuiden van S2. S4 en S5 waren lagen met bijmenging van baksteen, kalk, leem en steenkool. S6 was eveneens een beerput, met een gelijkaardig uitzicht als S2. Het formaat van de bakstenen bij beide beerputten bedroeg 23 x 11 x 6 centimeter, waardoor ze vrij zeker als gelijktijdig kunnen worden gezien. Mogelijk horen ze bij het gebouw dat op het primitief kadaster op deze locatie ingetekend staat (afb. 17).

Afb. 14: Overzicht sporen in noordoostelijk deel van de sleuf.

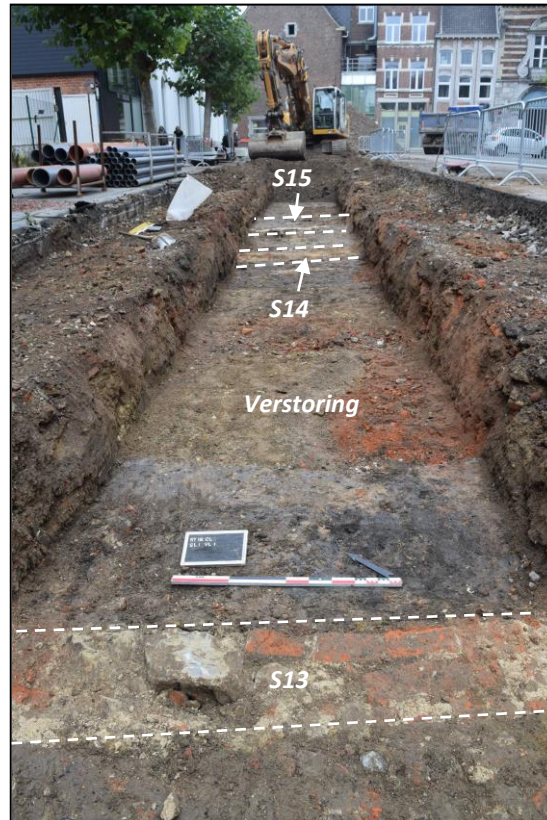

Afb. 15: Overzicht in zuidwestelijk deel van de sleuf.

¹⁶ Bijlage 6-7

Sporen 8 t.e.m. 12 lagen in het zuidwestelijke deel van de sleuf. S8 was een noordwest-zuidoost georiënteerde muurfundering, opgebouwd uit baksteen, kalkmortel en Maastrichtersteen. Dit spoor doorsneed S9 en S10, respectievelijk een noordoost-zuidwest georiënteerde langwerpige fundering en een smaller noord-zuid lopend muurtje dat een bocht naar het westen maakte. S11 was een kuil met een vulling met brokken Maastrichtersteen, kalkspikkels, leem en baksteen. S12 was een fundering die vlak tegen S11 lag, maar zich iets meer noordelijk situeert. Het spoor had een WNW-OZO oriëntatie en had hetzelfde type baksteen als S2 en S6, waardoor S12 vermoedelijk in dezelfde periode kan worden geplaatst als de twee beerputten. Al deze sporen bevinden zich bij projectie op het primitief kadaster buiten de daar ingetekende gebouwen.

Afb. 16: Overzicht sporen in centraal deel van de sleuf.

S13, S14 en S15 lagen in het midden van de sleuf en waren drie funderingen met een zuidoost-noordwest oriëntatie. S13 was opgebouwd uit baksteen, natuursteen, Maastrichtersteen en kalkmortel. S14 en S15 bestonden uit baksteen gevat in kalkmortel. Wanneer funderingen S13 en S14 geprojecteerd worden tegen de achtergrond van het primitief kadaster (1840-1843), wordt duidelijk dat ze deel moeten hebben uitgemaakt van het gebouw dat op dit kadaster op die locatie aanwezig is (afb. 17-18). S13 is dan de fundering van de buitenmuur, S14 de fundering van een binnenmuur.

Alle sporen in het noordoostelijk gedeelte van vlak 1 (S1-S7) waren ook nog aanwezig in vlak 2. De dieper gefundeerde buitenmuur S13 was ook nog aanwezig in vlak 2. In vlak 2 werden tevens nog drie nieuwe sporen aangetroffen. S16 en S17 waren twee ronde kuilen. S16 bevatte drie opvullingslagen. Bij de oudste laag was de vulling vermengd met fragmenten baksteen en kleinere spikkels houtskool en kalk. De tweede laag bestond uit leem, houtskool en kalk en verschilde niet veel van de jongste laag, waar ook nog enkele fragmenten baksteen in zichtbaar waren. Dit spoor bevond zich buiten het gebouw op het primitief kadaster. Bij S17 had de oudste laag een donkerbruine kleur met bijmenging van kleine spikkels baksteen, houtskool en kalk. De jongste opvulling bestond uit leem, houtskool en kalk. Dit spoor was onder het gebouw gelegen dat op het primitief kadaster staat getekend, was bovendien niet zichtbaar in vlak 1 en moet dus zeker ouder zijn dan dit gebouw. S7 ten slotte was een fundering uit baksteen, blokken Maastrichtersteen en kalkmortel die zich onder S3 bevond, dat zichtbaar was in vlak 1. Mogelijk heeft ook deze fundering deel uitgemaakt van het gebouw op het primitief kadaster.

Afb. 17: Primitieve kadasterkaart (1840-1843) met overlay sporenkaart vlak 1 (blauw) en de sporen 18 t.e.m. 20 (rood).

Afb. 18: Primitieve kadasterkaart (1840-1843) met overlay sporenkaart vlak 2 (groen).

Afb. 19-20: Sporen S16 en S17 in centraal deel van de sleuf.

Tot slot worden de sporen beschreven die werden geregistreerd tijdens de archeologische begeleiding van de rioleringswerken. Op het kruispunt van het Minderbroedersplein met de Clockemstraat kwam een cluster van gewelven / funderingsmuren (S18-S20) aan het licht, opgetrokken uit baksteen en kalkmortel. S18 en S20 lagen evenwijdig aan elkaar en waren beide ZO-NW georiënteerd, terwijl S19 een NO-ZW oriëntatie had. Op het primitief kadaster zijn deze drie sporen binnen de contouren van een gebouw gelegen (perceel 1201).

Afb. 21: Overzichtsfoto S18-20.

Op het kruispunt van de Clockemstraat met het wandelpad van de Vesten werden de sporen S21, S22 en S23 geregistreerd. S23 bevond zich aan oostelijke zijde van de sleuf¹⁷. Het was een bakstenen gewelf van ca. drie meter breed en twee meter hoog, opgebouwd uit een dubbele rij van laags geplaatste bakstenen. De holle ruimte onder het gewelf was al opgevuld met stabiliseerzand, wat doet vermoeden dat het ook al tijdens vroegere rioleringswerken werd blootgelegd en weer opgevuld. S21 en S22 waren restanten van bakstenen funderingen. Deze bevonden zich aan de overzijde van de sleuf, ter hoogte van het wandelpad¹⁸ en waren opgebouwd uit dezelfde bakstenen en mortel als het gewelf aan de overzijde. Deze restanten waren ongeveer drie meter diep bewaard en nog ongeveer 1,5 meter breed. S21 was al sterk verstoord door nutsleidingen.

¹⁷ Ter hoogte van Residentie 'de Naamse driehoek' en 'pitabar Isis'.

¹⁸ Tussen Frituur de Vest en RT Vastgoed.

Gezien de locatie van deze sporencluster ter hoogte van de Vesten kunnen deze substructuren deel uitmaken van de (post)middeleeuwse omwalling. Omwille van onstabiele sleufwanden en het werken met een sleuvenbak was het echter onmogelijk om dit verder te onderzoeken.

Afb. 22: Detailfoto S23 in westelijke profielwand.

Afb. 23: Overzichtsfoto van S21 en 22.

Afb. 24: Overzichtskartaal van de ligging van sporen S18-23.

3.3 De archeologische vondsten

Er werden geen archeologische vondsten aangetroffen.

Conclusie en aanbevelingen

Tussen 27 september 2016 en 15 november 2016 vond een archeologische opgraving plaats bij het uitvoeren van rioleringswerken in het centrum van de Stad Sint-Truiden. De rioleringswerken vonden plaats aan de Clockemstraat, Minderbroederstraat met de tussenliggende kruispunten van de Sluisberg en het Tiensevest en het kruispunt van de Clockemstraat, Spaansebrugstraat en Naamsevest te Sint-Truiden. Het onderzoek leverde in totaal 23 sporen op.

In het kader van dit onderzoek dienden volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

Wat is de stratigrafische opbouw van de aanwezige profielen?

Bij de aanleg van de riolering werd er gepoogd om een blik te werpen op de bodemopbouw. Die was moeilijk te observeren wegens verstoringen van de bestaande rioleringen, de instabiele sleufwanden en het gebruik van een mobiele sleuvenbekisting. Er kon wel worden vastgesteld dat er tot op aanzienlijke diepte (circa 3,5 à 4 meter) sprake was van een donkergrijze verstoring, vermoedelijk het resultaat van de aanleg van de oude rioleringsleuf.

Wat is de aard , omvang, datering en conservatie van de archeologische resten?

Bij de archeologische opgraving in het kader van de rioleringswerken werden in totaal 23 sporen aangetroffen. Deze sporen waren (post)midleleeuws.

In de proefsleuf (vlak 1 en vlak 2) werden zeventien sporen geregistreerd. Het betreft acht muren of funderingen (S7, S8, S9, S10, S12, S13, S14 en S15), drie kuilen (S11, S16 en S17), twee beerputten (S2 en S6), twee lagen (S4 en S5), één vermoedelijke kelder (S1) en één verstoring (S3). Twee van deze funderingen zijn zeker in verband te brengen met een gebouw dat op het primitief kadaster van 1840-43 staat weergegeven.

Bij de opvolging van de rioleringswerken werden nog vijf andere sporen geregistreerd. S18, S19, S20 was een cluster van bakstenen funderingen / gewelven op het kruispunt van de Clockemstraat met de Minderbroederstraat, op het primitief kadaster in verband te brengen met een gebouw op perceel 1201.

S21, S22 en S23 bevonden zich op het kruispunt van de Clockemstraat met het wandelpad op de vesten. S23 was een bakstenen gewelf, S21 en S22 beiden bakstenen funderingen die gezien de ligging deel kunnen hebben uitgemaakt van de substructies van de (post)midleleeuwse stadsomwalling. Door de instabiele sleufwanden en het werken met een sleuvenbak was er echter een te groot veiligheidsrisico voor het betreden van de sleuf, waardoor deze sporen niet in detail geregistreerd konden worden.

Bibliografie

Charles J.L. (1965) *La ville de Saint-Trond au moyen age*, Parijs.

De Winter N. & Vanaenrode W. (2017) Archeologische begeleiding van de rioleringswerken aan de Stationsstraat, Molenstraat en Rijschoolstraat te Sint-Truiden, *Aron Rapport* 396, Tongeren.

Diriken P. (2012). Religieus erfgoed in Haspengouw, Kortesseem.

Doperé F. (2003) De Brustempoort, bouwhistoriek, bouwmaterialen en militaire betekenis. In: *Sint-Truiden, steen voor steen gebouwd*.

Driesen P., Steegmans J., Senica K., Lauwers B (2008) Archeologische opgraving in de kelders onder de hal van het stadhuis van Sint-Truiden. Onderzoek uitgevoerd in opdracht van de stad Sint-Truiden, *Aron Rapport* 84, Tongeren.

Martens J. Vlamincx S. & Coolen L. (1979) *Het Capucijnenklooster te Sint-Truiden. "Een maatschappelijke toekomst voor een religieus verleden"*, Dossier en rapport 1-2.

Mathijs J. (2003) Omtrent een kloostermuur, in: *Sint-Truiden, steen voor steen gebouwd*.

Scheys G. (1957) *Bodemkaart van België, Verklarende tekst bij het kaartblad Glabbeek-Zuurbemde 90 E*, Leuven.

Reygel P., Van de Staey I., De Winter N., Driesen P. (2010) Opgraving aan de Clement Cartuyvelsstraat te Sint-Truiden. Onderzoek uitgevoerd in het OCMW Sint-Truiden, *ARON Rapport* 110, Tongeren.

Van Ranst E. & Sys C. (2000) *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20000)*.

Bijlagen

Bijlage 1: Administratieve gegevens

Bijlage 2: Lijst met afkortingen

Bijlage 3: Periodentabel

Bijlage 4: Sporenlijst

Bijlage 5: Fotolijst

Bijlage 6: Proefsleuvenplan op bestaande toestand vlak 1

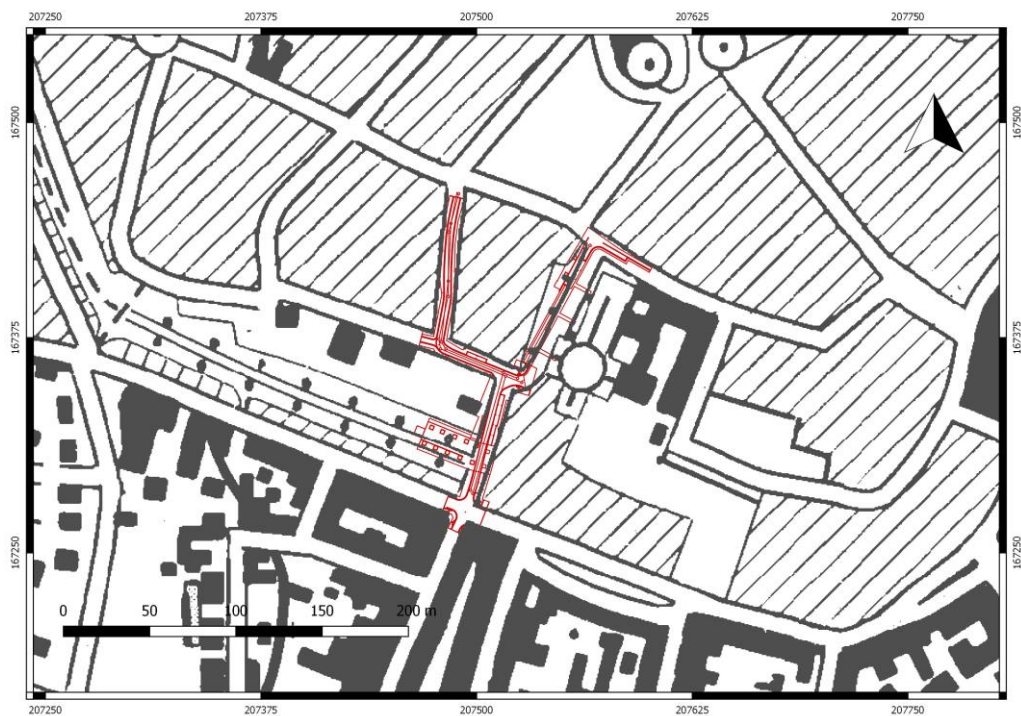
Bijlage 7: Proefsleuvenplan op bestaande toestand vlak 2

Bijlage 8: Overzichtsplan sporen archeologische begeleiding

Bijlage 9: Vergunningen

Projectcode:	ST-16-CL
Vindplaatsnaam	Sint-Truiden- Clockemstraat
Opdrachtgever:	Casters Infra
Opdrachtgevende overheid:	Onroerend Erfgoed
Uitvoerder:	Aron bvba
Vergunninghouder:	Joris Steegmans
Dossiernummer vergunning:	2016/339
Begin vergunning:	26/09/2016
Einde vergunning:	Einde der werken
Aard van het onderzoek:	Archeologische opgraving
Begindatum onderzoek:	27/09/2016
Einddatum onderzoek:	15/11/2016
Provincie:	Limburg
Gemeente:	Sint-Truiden
Deelgemeente:	/
Adres:	Clockemstraat – Minderbroederstraat – Sluisberg – Spaansebrugstraat – Naamsevest - Minderbroedersplein
Kadastrale gegevens:	Afdeling 1, sectie H en afdeling 3, sectie E, openbaar domein (Clockemstraat – Minderbroederstraat – kruispunt Sluisberg – kruispunt Clockemstraat – Spaansebrugstraat – Naamsevest)
Coördinaten:	X: 207547,5 m Y: 167391,3 m
Totale oppervlakte:	n.v.t.
Te onderzoeken:	n.v.t.
Onderzochte oppervlakte:	n.v.t.
Bodem:	OB bodem
Archeologisch depot:	Depot Archeologische werkgroep van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Sint-Truiden, Diesterstraat 1, 3800 Sint-Truiden (abtsvleugel abdij)

Afb. 23: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV).

Bijzondere voorwaarden:	Bijzondere voorwaarden bij Sint-Truiden, Clockemstraat-Minderbroederstraat-Sluisberg-Spaansebrugstraat-Naamsevest.
Omschrijving van de archeologische verwachtingen:	Hoge verwachtingen voor de Middeleeuwen. Rondom het onderzoeksgebied zijn vondsten bekend uit de vroege tot late middeleeuwen.
Wetenschappelijke vraagstelling m.b.t. het onderzoeksgebied:	<ul style="list-style-type: none"> - Wat is de stratigrafische opbouw van de aanwezige profielen? - Wat is de aard , omvang, datering, en conservatie van de archeologische resten?
Geplande werkzaamheden:	Rioleringswerken
Eventuele randvoorwaarden:	Conform de bijzondere voorwaarden

Kleur:

Blauw	BL
Bruin	BR
Donker (kleur)	DO
Geel	GE
Gevlekt	VL
Grijs	GR
Groen	GRO
Leemkleurig	LE
Licht (kleur)	LI
Mergelkleur	ME
Oranje	OR
Paars	PA
Roest(kleurig)	ROE
Rood	RO
Wit	WI
Zwart	ZW

Samenstelling:

Baksteen	Ba
Breuksteen	Bs
Grind	Gr
Hout	Ho
Houtskool	Hk
Kalk	Ka
Kalksteen	Ks
Kei	Kei
Kiezels	Kz
Klei	Kl
Leem	Le
Leisteen	Lei
Mergel	Me
Moederbodem	Moe
Mortel	Mo
Natuursteen	Ns
Dakpan	Dp
Silex	Si
Slak	Sl
Steenkool	Sk
Verbrand	Vb
Zand	Za
Zandsteen	Zs
Zavel	Zv
IJzeroxide	Fe
Fosfaat (groene band)	Ff
Mangaan	Mn

Hoeveelheid:

Zeer weinig	zw
Weinig	w
Matig	m
Veel	v
Zeer veel	zv

Periodes:

Bronstijd	BRONS
- Vroege Bronstijd	BRONSV
- Midden Bronstijd	BRONSM
- Late Bronstijd	BRONSL
IJzertijd	IJZ
- Vroege IJzertijd	IJZV
- Midden IJzertijd	IJZM
- Late IJzertijd	IJZL
Romeins	ROM
- Vroeg Romeins	ROMV
- Midden Romeins	ROMM
- Laat Romeins	ROML
Middeleeuwen	MID
- Vroege Middeleeuwen	MIDV
- Volle Middeleeuwen	MIDH
- Late Middeleeuwen	MIDL
- Post Middeleeuwen	MIDP

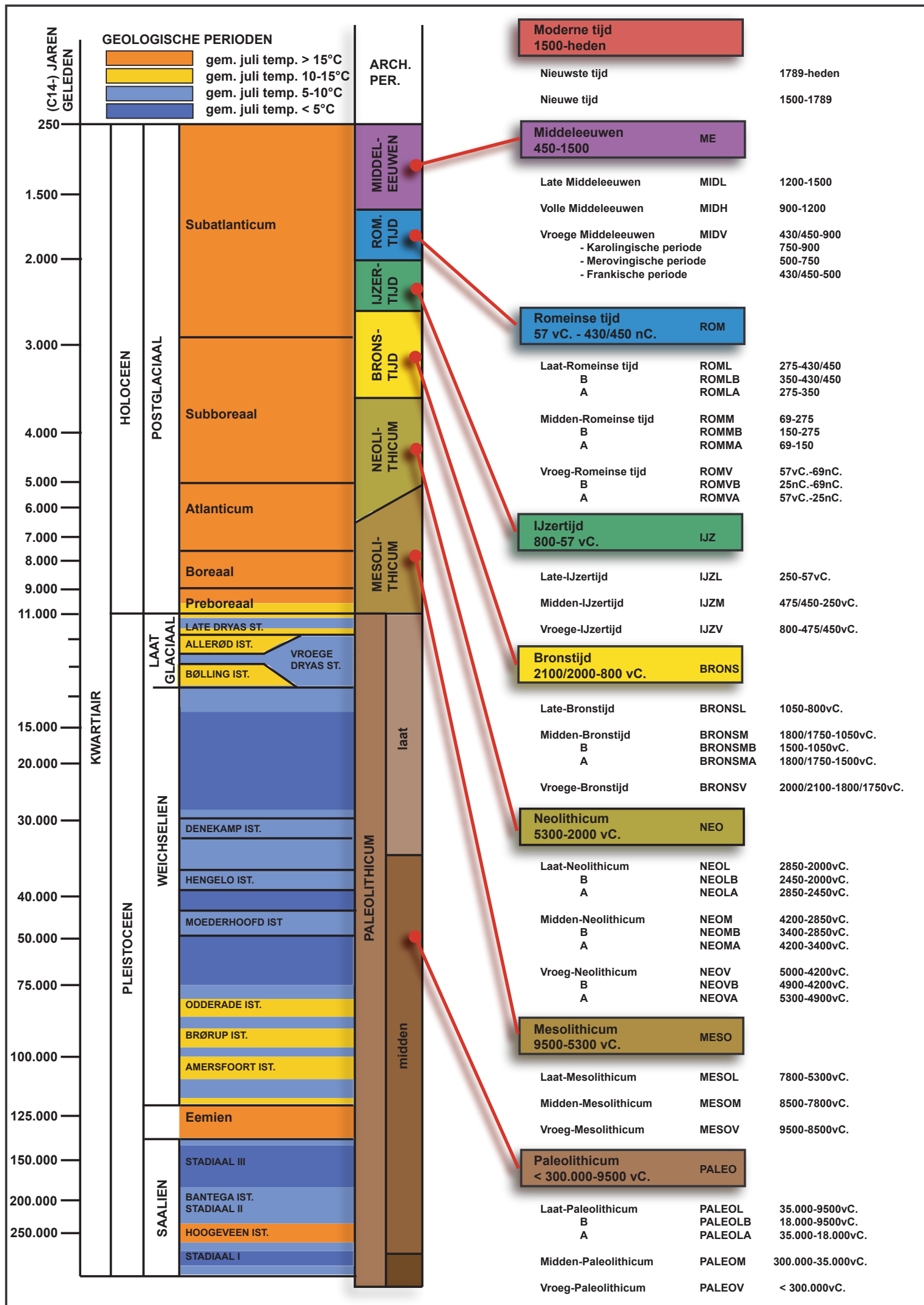
Materiaalcategorie:

Glas	GL
Keramik	AW
Metaal	ME
Mortel	MO
Organisch	OR
Pleisterwerk	PL
Terracotta	TC
Steen	ST

Aardewerk:

Dikwandig (ROM)	DW
Dikwandig amfoor (ROM)	AM
Dikwandig dolium (ROM)	DO
Dikwandig wrijfschaal (ROM)	MO
Gebronsd (ROM)	GB
Geglazuurd (MID)	+ GL
Geverfd (ROM)	GV
Gladwandig (ROM)	GW
Grijsbakkend (MID)	GRIJS
Handgevormd	HA
Kurkwaar	KU
Maaslands witbakkend (MID)	MAAS-TG1
Maaslands roodbakkend (MID)	MAASL-TG3
Pompejaans rood (ROM)	PR
Porselein	PORS
Protosteengoed (MID)	PSTG
Roodbakkend (MID)	ROOD
Roodbeschilderd (MID)	RBES
Ruwwandig (ROM)	RW
Steengoed (MID)	STG
Terra nigra (ROM)	TN
Terra rubra (ROM)	TR
Terra sigillata (ROM)	TS
Lowlands (ROM)	LOW
Witbakkend (MIDP)	WIT

Spoornr	Laag	Werkput	Vlak	Coupe	Soort	Beschrijving	Vorm	Afmetingen (L x B x D (m))	Kleur	Samenstelling	Oriëntatie	Relaties
1	0	1	1/2	Nee	Kelder	Baksteenformaat (23cm (L)x11cm(B)x 6cm (D))	Rechthoek	3mx1mx0,5m	Beige+rood	Rode baksteen (zie beschrijving) en mortel (kalk)	/	tegen spoor 2
2	0	1	1/2	Nee	Beerput	Baksteenformaat (23x11x6)	Vierkant	2mx1,4mx0,3m	Rood+grijs	Rode baksteen (zie beschrijving) en cement	/	tegen spoor 1
3	0	1	1/2	Nee	Verstoring	Verstoring rond S2	Onregelmatig	/		Bouwpuin (baksteen+tegels), leem, kalkbrokken (veel)	ZO-NW	Tegen spoor2 aan
4	0	1	1/2	Nee	Laag	/	Onregelmatig	/	Donkerbruin	Humus, kalk (w), baksteen (weinig), keien (weinig)	/	Tegen spoor 1,2,3,5
5	0	1	1/2	Nee	Laag	/	Onregelmatig	/	Lichtbruin + grijs	Leem, baksteen (m), kalkbrokken (m), houtskoolbokjes (m), steenkool (m)	/	/
6	0	1	1/2	Nee	Beerput	Baksteenformaat (23x11x6)	Vierkant	2,5x0,8x0,5	Rood+grijs	Baksteen en cement	/	/
7	0	1	2	Nee	Muur	Baksteenformaat (20x11x6)	Langwerpig	0,4m breedte	Lichtbeige + rood	Baksteen, mergelblokken en kalkmortel	NNW	Onder spoor 3
8	0	1	1	Nee	Muur	/	Langwerpig	0,7x2x0,4	Grijsbeige	Baksteen, kalkmortel en mergelsteen	ZO-NW	Tegen S10 en S9
9	0	1	1	Nee	Muur	Baksteenformaat (variabele afmetingen)	Langwerpig	2,60x0,4x?	Rood+grijs	Baksteen en mortel	NO-ZW	Tegen S8
10	0	1	1	Nee	Muur	Baksteenformaat (20x10x?)	Langwerpig	0,8x1x?	Rood	Baksteen en mortel	NW	Tegen S8
11	0	1	1	Nee	Kuil	/	Onregelmatig	1,5x1,4x?	Lichtgrijs + beige	Baksteen (weinig), mergelsteen (m), leem, kalkspikkels (m)	/	/
12	0	1	1	Nee	Muur	Baksteenformaat (23x11)	Langwerpig	8x0,4		Baksteen en mortel	NO-ZW	/
13	0	1	1/2	Nee	Muur	Baksteenformaat (24x13)	Langwerpig	0,5x2	Rood + beige	Baksteen, natuursteen, mergelsteen en kalkmortel	ZO-NW	/
14	0	1	1	Nee	Muur	/	Langwerpig	0,6x2	Rood+ beige	Baksteen en kalkmortel	ZO-NW	/
15	0	1	1	Nee	Muur	/	Langwerpig	0,24x1,7	Rood + beige	Baksteen en kalkmortel	ZO-NW	/
16	0	1	2	Nee	Kuil	Kuil met drie lagen	Rond	/	/	/	NOO-ZWW	/
16	1	1	2	Nee	Laag	/	Rond	0,4 x 0,9	Rood + zwart	Bs (m) + Hk (w) + Ka (w)	/	/
16	2	1	2	Nee	Laag	/	Rond	0,2 x 0,8	Lichtbruin	Le + Hk (w) + Ka (zw)	/	/
16	3	1	2	Nee	Laag	/	Rond	1,9 x 1,4	Beigebruin	Le + Hk (w) + Bs (w)	/	/
17	0	1	2	Nee	Kuil	Kuil met twee lagen	Rond	/	/	/	/	/
17	1	1	2	Nee	Laag	/	Rond	1,5 x 1,4	Donkerbruin	Bs (w) + Hk (w) + Ka (zw))	/	/
17	2	1	2	Nee	Laag	/	Rond	1,2 x 1,1 x 0,3	Lichtbruin + Beige	Le + Hk (w) + Ka (zw)	/	/
18*	0	1	/	Nee	Muur	Rechtopstaande muur zichtbaar tot op 3 of 4 meter	Langwerpig	Lengte: 4m	Rood + beige + wit (pleister?)	Baksteen (v) en kalkmortel	ZO-NW	/
19*	0	1	/	Nee	Muur	Rechtopstaande muur zichtbaar op een diepte van 3 à 4m	Langwerpig	Lengte: 3m	Rood + beige	Baksteen en kalkmortel	NO-ZW	/
20*	0	1	/	Nee	Muur	/	Langwerpig	Lengte: 1,5m	Rood + beige	Baksteen en kalkmortel	ZO-NW	/
21*	0	1	/	Nee	Muur	Muur langs gewelf S23	Langwerpig	B: 2, D: 3	Rood + beige	Baksteen en mortel	O-W	Naast S23/22
22*	0	1	/	Nee	Muur	Muur langs gewelf S23	Langwerpig	B: 3, D: 1.7	Rood + Beige	Baksteen & mortel	O-W	Naast S23/21
23*	0	1	/	Nee	Muur	Gewelf	Langwerpig	B: 4, D: 3	Rood + beige + Geelbeige	Baksteen, mortel en zand	O-W	Naast S21/22

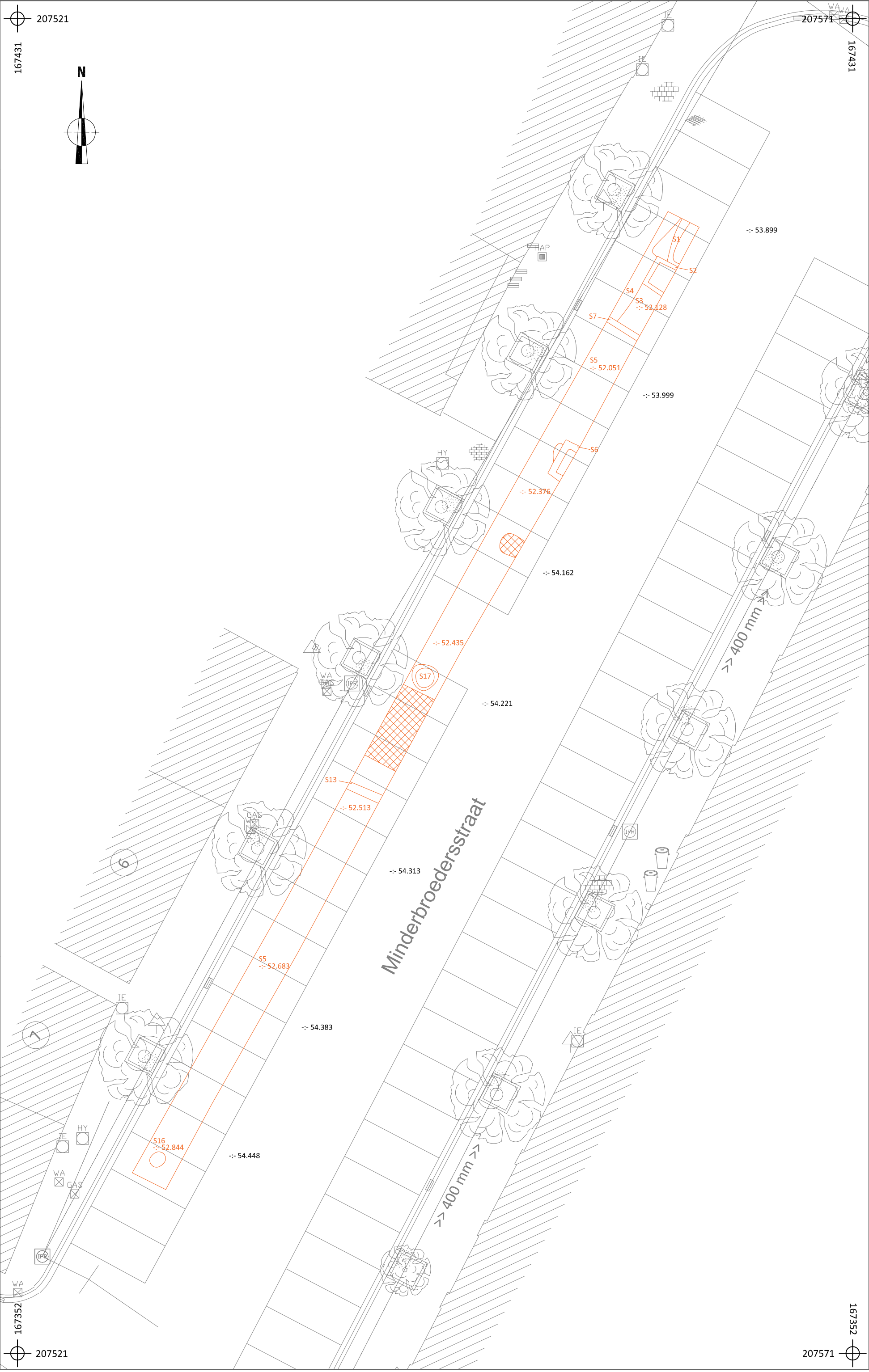
*Sporen aangetroffen bij archeologische begeleiding bij rioleringswerken op de Clockemstraat

DSC-nummer	Opname	WP	Spoor	Beschrijving	Uit	Opmerkingen
0848-0854	Werkfoto		/	Werkfoto's op de Minderbroederstraat voorkant kerk	/	/
0855-0859	Overzicht	SL1	/	Overzicht SL1 VL1	NO	/
0860-0862	Detail	SL1	S1	Foto spoor 1	NNW	/
0863-0865	Detail	SL1	S2	Foto spoor 2	NNW	/
0866-0868	Detail	SL1	S3	Foto spoor 3	NNW	/
0869-0877	Overzicht	SL1	/	Overzicht SL1 VL1	ZWW	/
0878-0880	Detail	SL1	S6	Foto spoor 6	NNW	/
0884-0886	Detail	SL1	S7	Foto spoor 7	NNW	/
0887-0895	Overzicht	SL1	/	Overzichtsfoto SL1 VL2	/	/
0896-0901	Werkfoto	SL1	/	Werkfoto's op de Minderbroederstraat zijkant kerk	ZO	/
0902-0904	Detail	SL1	S8-10	Foto spoor 8-10	ZO	/
0905-0906	Detail	SL1	S8-10	Foto spoor 8-10	ZW	/
0907-0909	Detail	SL1	S8-10	Foto spoor 8-10	NO	/
0910-0911	Detail	SL1	S8-10	Foto spoor 8-10	/	/
0912-0914	Detail	SL1	S11	Foto S11	ZW	/
0915-0917	Detail	SL1	S12	Foto S12	NO	/
0918-0920	Detail	SL1	S12	Detail S12 met zicht op profiel	ZZO	/
0921-0924	Overzicht	SL1	/	Overzichtsfoto SL1 VL2	ZWW	/
0925	Werkfoto	SL1	/		ZW	/
0929-0931	Detail	SL1	S13	Foto S13 SL1 VL1	ZZO	/
0932-0933	Overzicht	SL1	/	Overzichtsfoto SL1 VL2	/	/
0934-0936	Detail	SL1	S14	Foto S14	ZO	/
0937-0939	Detail	SL1	S15	Foto S15	ZO	/
0940-0942	Overzicht	SL1	/	Overzichtsfoto SL1 VL1	ZW	/
0943-0945	Overzicht	SL1	/	Overzichtsfoto SL1 VL1	NO	/
0946-0948	Overzicht	SL1	/	Overzichtsfoto SL1 VL1	ZW	/
0949-0951	Overzicht	SL1	/	Overzichtsfoto SL1 VL1	NO	/
0952-0954	Detail	SL1	S16	Foto S16	NO	/
0955-0957	Overzicht	SL1	/	Overzichtsfoto SL1 VL2	ZWW	/
0958-0960	Detail	SL1	S17	Foto S17	NO	/
0961-0963	Detail	SL1	S13	Foto S13 SL1 VL2	NW	/
0964-0966	Overzicht	SL1	/	Overzichtsfoto SL1 VL2	NO	/
0967-0969	Overzicht	SL1	/	Overzichtsfoto SL1 VL2	NO	/
0970-0972	Overzicht	SL1	/	Overzichtsfoto SL1 VL2	ZW	/
0973	Werkfoto	SL1	/	Sleuf na dichting	/	/
0407-0423	Werkfoto		/	Opvolging rioleringswerken Clockemstraat	/	/
0637-0642	Werkfoto		/	Opvolging rioleringswerken Clockemstraat	/	/
0664-0665	Werkfoto		/	Opvolging rioleringswerken Clockemstraat	/	/
0975-0978	Detail		S18	Foto's spoor 18	/	/
0981,0983,0985, 0989-0995	Detail		S19	Foto's spoor 19	/	/
0986-0988	Detail		S20	Foto's spoor 20	/	/
0395	Werkfoto		/	Rioleringswerken	/	/
0396-0400	Detail		/	Aanduiding verstoring in Clockemstraat	NW	/
0401-0402	Werkfoto		/	Uitzicht Tiensewal op einde van de dag 10/11	/	/
0457-0458	Detail		S21	Foto's spoor 21	O	/
0460,0461,0463	Detail		S23	Foto's spoor 23	W	/
0464-0466	Detail		S22	Foto's spoor 22	/	/
0467-0469	Detail		/		W	/
0470-0483	Overzicht		S23,S21, S22	Overzicht en relatie van S23, S21 en S22	/	/

ST-16-CL
Sint-Truiden -
Clockenstraat

Onderwerp
Proefsleuf 1 Vlak 2 op bestaande toestand

Datum
Oktober 2016

Legende
Spoorcontouren
Verstoring

Schaal
1 : 200

0
10 m

2532.91
207521

Agentschap Onroerend Erfgoed

Vlaamse Overheid
Koning Albert II-laan 19 bus 5
1210 Brussel
T 02 553 16 50
www.onroerenderfgoed.be

AANGETEKEND

ARON bvba
Joris STEEGMANS
Maxim HOEBRECKX
Chris CAMMAER

Neremweg 110
3700 Tongeren

uw bericht van
29 augustus 2016

uw kenmerk

ons kenmerk
2016/339

bijlagen
1

vragen naar / e-mail
steven.mortier@rwo.vlaanderen.be

telefoonnummer
+32 2 553 16 26

datum

02 SEP. 2016

betreft: **Vergunning voor het uitvoeren van een archeologische opgraving** in de gemeente **SINT-TRUIDEN** met adres Clockemstraat-Minderbroederstraat-Sluisberg-Spaansebrugstraat-Naamsevest, kadastraal gekend als **afdeling 1, sectie H** en als **afdeling 3, sectie E, openbaar domein** (Clockemstraat-Minderbroederstraat-tussenliggend kruispunt Sluisberg en kruisput Clockemstraat-Spaansebrugstraat-Naamsevest, van 26 SEPTEMBER 2016 tot HET EINDE DER WERKEN.

Geachte heer,
Geachte mevrouw,

Onroerend Erfgoed heeft bovenvermelde vergunningsaanvraag ontvangen op 29 augustus 2016.

BESLISSING

Een **vergunning** tot het uitvoeren van de vermelde archeologische opgraving wordt verleend aan **Joris STEEGMANS** voor bovenvermelde aanvraag.

MOTIVATIE

Volgens artikel 15 § 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium

BIJKOMENDE INFORMATIE

Beroep:

Binnen de dertig dagen na ontvangst van deze vergunning kan beroep aangetekend worden tegen deze beslissing conform de procedure zoals voorzien in artikel 16 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium. Het beroep dient gericht te worden aan het agentschap Onroerend Erfgoed, Koning Albert II-laan 19 bus 5, 1210 Brussel.

Minimumnormen:

De minimumnormen voor archeologisch onderzoek met bodemingreep in Vlaanderen dienen gevolgd te worden.

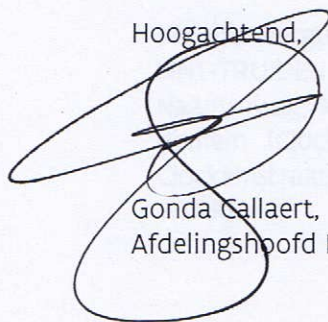
Behandelaar:

Voor nadere toelichting bij deze vergunning en voor meer informatie betreffende uw dossier kan u zich wenden tot Steven Mortier, via steven.mortier@rwo.vlaanderen.be of +32 2 553 16 26.

Andere regelgeving:

Deze vergunning ontheft u niet van de verplichting om eventuele door andere wet-, decreet- en regelgevingen vereiste vergunningen, machtigingen of toelatingen te bekomen.

Hoogachtend,

Gonda Callaert,
Afdelingshoofd Beheer

Agentschap Onroerend Erfgoed

Vlaamse Overheid
Koning Albert II-laan 19 bus 5
1210 Brussel
T 02 553 16 50
www.onroenderfgoed.be

AANGETEKEND

ARON bvba
Joris STEEGMANS
Maxim HOEBRECKX
Chris CAMMAER

Neremweg 110
3700 Tongeren

uw bericht van
29 augustus 2016

uw kenmerk

ons kenmerk
2016/339(2)

bijlagen

vragen naar / e-mail
steven.mortier@rwo.vlaanderen.be

telefoonnummer
+32 2 553 16 26

datum

02 SEP. 2016

betreft: **Vergunning voor het uitvoeren van een archeologische controle met een metaaldetector in de gemeente SINT-TRUIDEN met adres Clockemstraat-Minderbroederstraat-Sluisberg-Spaansebrugstraat-Naamsevest, kadastraal gekend als afdeling 1, sectie H en als afdeling 3, sectie E, openbaar domein (Clockemstraat-Minderbroederstraat-tussenliggend kruispunt Sluisberg en kruisput Clockemstraat-Spaansebrugstraat-Naamsevest, van 26 SEPTEMBER 2016 tot HET EINDE DER WERKEN.**

Geachte heer,
Geachte mevrouw,

Onroerend Erfgoed heeft bovenvermelde vergunningsaanvraag ontvangen op 29 augustus 2016.

BESLISSING

Een **vergunning** voor het gebruik van een metaaldetector om archeologische monumenten op te sporen en te verzamelen wordt verleend aan **Joris STEEGMANS** voor bovenvermelde aanvraag.

Volgens art 19 § 4 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, beschikt Onroerend Erfgoed vanaf de datum van ontvangst van het volledige aanvraagdossier over een termijn van 90 dagen om de vergunning te verlenen of te weigeren.

ONDERZOEK EN AFWEGING

In artikel 9 van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimoniumstaat: *Het is verboden om zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van het agentschap detectoren, inzonderheid metaaldetectoren, te gebruiken om archeologische monumenten op te sporen en te verzamelen.*

Hetzelfde artikel stelt verder: *Het gebruik van detectoren kan slechts worden vergund in het kader van een in toepassing van artikel 6, § 1, vergunde opgraving.*

Gelet op artikel 12, artikel 13 en artikel 19 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, voerde het agentschap Onroerend Erfgoed een onderzoek uit waarbij volgende afwegingen werden gemaakt:

Uit de opgave van de kwalificaties van de vergunningaanvrager blijkt dat de aanvrager beschikt over het vereiste diploma, een opleiding inzake opgravingstechnieken en -methoden heeft genoten, beschikt over een archeologische opgravingservaring van minimum 6 maand en de nodige kennis en ervaring heeft inzake het gebruik van een metaaldetector om archeologische monumenten op te sporen.

Het agentschap Onroerend Erfgoed heeft vastgesteld dat het gebruik van de metaaldetector zal plaatsvinden in het kader van de vergunde archeologische opgraving, waarvoor een vergunning verleend werd aan **Joris STEEGMANS** met nummer **2016/339**.

Uit de opgave van de aard van de detector (**White's Prizm III SL**) blijkt dat dit apparaat geschikt is voor het opsporen van archeologische monumenten.

BIJKOMENDE INFORMATIE

Voor nadere toelichting bij deze vergunning en voor meer informatie betreffende uw dossier kan u zich wenden tot Steven Mortier, via steven.mortier@rwo.vlaanderen.be of +32 2 553 16 26.

Deze vergunning ontheft u niet van de verplichting om eventuele door andere wet-, decreet- en regelgevingen vereiste vergunningen, machtigingen of toelatingen te bekomen.

Hoogachtend,

Gonda Callaert,
Afdelingshoofd Beheer

